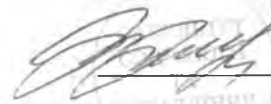

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ФІЛОСОФІЇ ТА УПРАВЛІННЯ

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. декана факультету
соціології та управління

Т.Ф. Бірюкова
"29" серпня 2019 р

ЕТИКА ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки _____ бакалаврів _____

спеціальності _____ 281 «Публічне управління та адміністрування» _____

освітньо-професійна програма «Публічне управління та адміністрування»

Укладач: Бутченко Т.І., д.філос.н., доцент, професор кафедри соціальної філософії та управління

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри соціальної філософії
та управління

Протокол № 1 від "29" серпня 2019 р.
Завідувач кафедри _____

(підпис) Т. І. Бутченко
(ініціали, прізвище)

Ухвалено науково-методичною радою
факультету соціології та управління

Протокол № 1 від "29" серпня 2019 р.
Голова науково-методичної ради
факультету _____

(підпис) О. С. Маліновська
(ініціали, прізвище)

2019 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти,	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів -5	Галузь знань 28 – «Публічне управління та адміністрування»	Нормативна Цикл дисциплін професійної підготовки	
Загальна кількість годин-150	Спеціальність 281 – «Публічне управління та адміністрування»	Рік підготовки:	
	Освітньо-професійна програма «Публічне управління та адміністрування»	2-й	
Тижневих аудиторних годин для денної форми навчання:– 4 год.	Рівень вищої освіти: бакалаврський	Лекції	
		28 год.	
		Семінарські	
		28 год.	
		Самостійна робота	
		94 год.	
		Вид контролю: Залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є формування науково-методологічних, світоглядно-професійних знань і теоретико-практичних навичок здобувачів вищої освіти у сфері етики публічної служби. Ознайомлення з системою загальнотеоретичних та практично-орієнтованих знань, вмінь і навичок; опосередкування управлінської діяльності, з її властивостями, змістом, формами та сферами здійснення до проблем сьогодення тощо.

Оснливними **завданнями** навчальної дисципліни є:

- дослідження особливостей професійної етики: її специфіки, проблематики, та місця в системі етичного знання;
- формування місії, основних принципів та норм етики публічної служби;
- дослідження професійно-етичних аспектів особистості державного службовця;
- формування етичних засад взаємовідносин державних службовців громадян;
- дослідження етичних аспектів конфліктів інтересів на державній службі,
- особливостей взаємовідносин у колективі державних управлінців;
- формування норм ділового та службового етикету в державному управлінні;

- дослідження інституційних механізмів підтримки етики публічної служби.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- теоретико-методологічні засади та принципи управлінської деонтології;
- категорійно-понятійний апарат науки, його специфіку та закономірності функціонування в сфері суспільно-правових відносин;
- питання нормативно-правового регулювання;
- особливості етики професійної діяльності державного службовця;
- міжнародні стандарти цієї діяльності;
- специфіку формування позитивного іміджу державної служби;
- особливості наукових досліджень в галузі державної служби та державного управління;

вміти:

- застосовувати набуті знання щодо професійної культури в практичній діяльності;
- створювати позитивний імідж державної служби;
- оцінювати і робити відповідні висновки щодо професійної культури осіб уповноважених на виконання функцій держави.

Міждисциплінарні зв'язки

Дисципліна «Етика публічної служби» має тісні зв'язки з курсами «Конфліктологія», «Правознавство», «Публічне управління», «Психологія», «Психологія управління», «Персонологія», «Теорія державного управління».

Нужно посмотреть по учебному плану

3. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Теоретичні аспекти етики публічної служби.

Тема 1. Місце етики у публічній службі

Сутність та зміст поняття «етика». Відмінності між поняттями «етика» та «мораль» Завдання етики. Особливості функціонування моралі. Взаємодія моралі з політикою. Основні підходи до розуміння відносин між політикою і мораллю. Спільні та специфічні риси права та моралі. Професійна мораль та професійна етика. Професійна мораль державних службовців. Етика державної служби. Етика державного службовця. Етика державного управлінця як вид професійної етики. Етичний кодекс державних управлінців: сутність та особливості реалізації. Етична інфраструктура державного управління.

Тема 2. Основні етичні концепції

Принцип таліону. Золоте правило моралі. Утилітаризм. Емотивізм. Релятивізм. Етичні стратегії публічної служби. Основне завдання державного службовця. Професійне призначення державного службовця. Підходи до місії державних службовців. Питання етики державної служби. Принципи діяльності державного службовця в країнах демократії. Норми, стандарти поведінки державних службовців

Тема 3. Аналітична етика

«Натуралістична помилка» в етичному вченні Дж. Мура. Питання етики у вченні Л. Вітгенштейна. Аналітичні етичні концепції. Напрями професійно-етичних впливів. Особистісні підходи в державно-управлінській системі.

Тема 4. Імперативна природа моралі

Імперативність моралі. Моральний борг. Сумління. Принципи відносини представників державної влади і громадян. Моральна культура спілкування у сфері державного управління. Бар'єри спілкування у взаємовідносинах представників державної влади і громадян. Етичні засади відносин державних управлінців і громадян. Довіра як основоположний принцип побудови взаємин між владою та громадянами. Ознаки довіри. Фактори, що визначають рівень довіри громадян до влади. Процес встановлення довірливих відносин. Складові довіри між державними управлінцями та громадянами. Пов'язаність довіри з елітарністю державних службовців.

Розділ 2. Прикладні аспекти етики публічної служби.

Тема 5. Добро і зло

Визначення понять «добро» і «зло». Природа і зміст добра та зла. Вибір між добром і злом. Ідеал як основа морального вибору. Ідеали публічної служби. Генеза ідеальних моделей державного службовця. Техніки моральної рефлексії.

Тема 6. Чесноти і зіпсованість.

Поняття «чеснота». Вчення про чесноти Аристотеля. Управлінські чесноти. Внутрішній моральний конфлікт і шляхи його вирішення. Види конфліктів інтересів на державній службі. Причини виникнення конфліктів інтересів на державній службі.

Тема 6. Свобода як етична засада публічної служби.

Свобода: поняття, різновиди, ознаки. Свобода вибору і відповідальність. Ініціатива та дисципліна як цінності публічної служби. Духовна свобода і мотивація публічних службовців. Моральні засади свободи члену колективу органу влади. Ініціатива та дисципліна як показники моральної зрілості колективу. Моральний комфорт життя в колективі. Етичні правила взаємодії між колегами. Соціально-етичний портрет керівника. Керівництво та лідерство. Моральний

аспект відносин між керівниками і підлеглими в державно-управлінській діяльності. Етико-психологічні правила критики. Роль етикету в адміністративній діяльності. Етикет у службових взаємовідносинах державних управлінців. Інституційні завдання службового етикету. Мовленнєвий етикет та етикет зовнішнього вигляду державного службовця.

Тема 8. Щастя як етична засада публічної служби

Сутність феномену щастя. Щастя як поняття етики. Управління щастям на публічній службі. Індокси щастя. Щастя людини як завдання публічної служби. Чинники бюрократичних деформацій мотивації публічного службовця.

Тема 9. Етика державних службовців у країнах ЄС

Ідейні основи етики публічної служби у країнах ЄС. Етична інфраструктура державної служби. Елементи етичної інфраструктури. Етичні кодекси державних службовців. Етичний кодекс державних управлінців: сутність та особливості реалізації. Умови підтримки державних службовців. Етичні комітети в системі державної служби. Завдання органів координаторів етичної роботи.

Тема 10. Етичні засади державної служби в Україні

Нормативно-правове регулювання етики державної служби в Україні. Моральні принципи державної служби в Україні. Відповідальність за порушення правил етичної поведінки. Контроль за дотриманням етичних вимог у державному управлінні. Взаємовпливи процесів демократизації. Явище патріотизму в державному управлінні. Професіоналізм особистості. Професійна відповідальність та професійна етика державних службовців. Сутність «виконавчої сумлінності». Толерантність як вагома професійно-етична риса державного службовця. Роль в професійному житті професійної честі та професійної гідності. Особистісні рівні професійної честі державного службовця. Особистісні рівні професійної гідності державного службовця.

Тема 11. Конфлікт інтересів.

Конфлікт інтересів: різновиди. Спільна робота родичів і конфлікт інтересів. Порядок дій при виявленні конфлікту інтересів. Закон України «Про запобігання корупції». Методичні рекомендації щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів. Основні документи, в яких розглядається проблема конфлікту інтересів. Ситуації потенційного конфлікту інтересів. Сфери вияву конфлікту інтересів на державній службі. Основні засоби врегулювання конфлікту інтересів на державній службі. Інституціональні засоби протидії конфлікту інтересів.

Назви тематичних розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	уся го	у тому числі					Уся го	у тому числі				
		л	С	Ла б	сам. роб.	ІЗ.		л	с	лаб	сам. роб.	ІЗ.
1	2	3	4	5	6	ІЗ.	7	8	9	10	11	ІЗ.
Розділ 1. Теоретичні аспекти етики публічної служби.												
Тема 1. Місце етики у публічній службі	17	4	2	–	11	–						
Тема 2. Основні етичні концепції	18	2	4	–	12	–						
Тема 3. Аналітична етика	20	4	4	–	12	–						
Тема 4. Імперативна природа моралі	20	4	4	–	12	–						
Разом за розділом 1	75	14	14	–	47	–						
Розділ 2. Прикладні аспекти етики публічної служби.												
Тема 5. Добро і зло	10	2	2	–	6	–						
Тема 6. Чесноти і зіпсованість	10	2	2	–	6	–						
Тема 7. Свобода як етична засада публічної служби	10	2	2	–	6	–						
Тема 8. Щастя як етична засада публічної служби	10	2	2	–	6	–						
Тема 9. Етика державних службовців у країнах ЄС	10	2	2		6							
Тема 10. Етичні засади державної служби в Україні	10	2	2		6							
Тема 11. Конфлікт інтересів	15	2	2		11							
Разом за розділом 2	75	14	14	–	47	–						
Усього годин	150	28	28	–	94	–						

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин	
		денне	Заочне
1	Місце етики у публічній службі	4	–
2	Основні етичні концепції	2	–
3	Аналітична етика	4	–
4	Імперативна природа моралі	4	–
5	Добро і зло	2	–
6	Чесноти і зіпсованість	2	–
7	Свобода як етична засада публічної служби	2	–
8	Щастя як етична засада публічної служби	2	–
9	Етика державних службовців у країнах ЄС	2	
10	Етичні засади державної служби в Україні	2	
11	Конфлікт інтересів	2	
Разом		28	–

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин	
		денне	заочне
1	Професійна етика: специфіка, проблематика, місце в системі етичного знання.	2	–
2	Місія, основні принципи та норми етики державного службовця	4	–
3	Особистість державного службовця: професійно-етичні аспекти.	4	–
4	Етичні засади взаємовідносин державних службовців і громадян	4	–
5	Конфлікти інтересів на державній службі: етичні аспекти	2	–
6	Взаємовідносини у колективі державних управлінців	4	–
7	Діловий та службовий етикет у державному управлінні	4	–
8	Інституційні механізми підтримки етики державного службовця.	4	–
Разом		28	–

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин	
		денне	заочне
1	Професійна етика: специфіка, проблематика, місце в системі етичного знання.	11	–
2	Місія, основні принципи та норми етики державного службовця	12	–
3	Особистість державного службовця: професійно-етичні аспекти.	12	–
4	Етичні засади взаємовідносин державних службовців і громадян	12	–
5	Конфлікти інтересів на державній службі: етичні аспекти	11	–
6	Взаємовідносини у колективі державних управлінців	12	–
7	Діловий та службовий етикет у державному управлінні	12	–
8	Інституційні механізми підтримки етики державного службовця.	12	–
Разом		94	–

8. Види контролю і система накопичення балів

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до організації наукових досліджень та якісного проведення наукової роботи у соціальній сфері.

Оцінювання відповідей на семінарському занятті:

3 бали – чітка повна змістовна відповідь на питання, знання теоретичної літератури, висока аргументованість відповіді, вміння орієнтуватись у практичних дослідженнях в соціальній сфері;

1 бали – поверховий виклад матеріалу; знання основної літератури в галузі дослідження соціальних процесів;

0,5 бала – змістовне доповнення.

Рубіжний підсумковий контроль проводиться по завершенні вивчення атестаційного періоду у вигляді контрольної роботи або тестування.

Оцінювання контрольної роботи:

6 - 5 балів – повна змістовна відповідь на всі завдання, якісне оперування термінами та теоретичними джерелами, аргументованість відповіді, переконливе демонстрування обізнаності в наукових здобитках в соціальній сфері;

4 - 3 бали – авторська позиція заявлена, але повністю не розкрита, викладення матеріалу засноване на знанні основних джерел з методології наукових досліджень, але без логічного та послідовного викладення;

2 - 1 бал – поверховий виклад матеріалу, слабке знання теоретичних джерел з організації наукової роботи.

Підсумковий контроль:

Підсумковий контроль проводиться по закінченні вивчення курсу з метою оцінювання результатів засвоєння студентами навчальної дисципліни на завершальному етапі. Підсумковий контроль відбувається у формі комплексного заліку, який складається з: 1) розгорнутої усної відповіді на 2 теоретичних питання; 2) виконання практичного завдання.

Приклади практичних завдань: а) намалюйте логічну схему операціоналізації понять соціологічного опитування для кваліфікаційної роботи магістра; б) порівняйте вітчизняні та закордонні методи дослідження в соціальній роботі; в) підберіть психологічні тести для аналізу стану клієнта соціальної служби.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль						Підсум. контр. залік	Сума
Атестація з розділу 1			Атестація з розділу 2				
Форми роботи	К-ть заход.	К-ть балів	Форми роботи	К-ть заход.	К-ть балів		
1. Відповідь на семінарському занятті	8	24	1. Відповідь на семінарському занятті	8	24		48
2. Виконання контрольної роботи	1	6	2. Виконання контрольної роботи	1	6		12
Разом		30	Разом		30		60
		30			30	40	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

9. Рекомендована література

Основна література:

1. Барна Н. В. Іміджелогія: навч. посіб. для дистанційного навчання / За наук. ред. В. М. Бебика. Київ : Університет «Україна», 2008. 217 с
2. Василевська Т. Е. Етика державних службовців і запобігання конфлікту інтересів : навч.-метод. матеріали / уклад. О. М. Руденко. Київ : НАДУ, 2013. 76 с.
3. Етика ділового спілкування : навч. метод. посіб. для студ. ВНЗ. / Харченко С. Я., Краснова Н. П., Юрків Я. І. Луганськ : ДЗ ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2012. 507 с.
4. Кубрак О. В. Етика ділового та повсякденного спілкування : навч. посіб. з етикету для студ. Суми : ВТД «Університетська книга», 2002. 208 с.
5. Чмут Т. К. Етика ділового спілкування : навч. посіб.; 5-те вид. / Т. К. Чмут, Г. Л. Чайка. Київ : Вікар, 2006. 223 с.

Додаткова література:

1. Бралатан В. П. Професійна етика. / Бралатан В. П., Гуцаленко Л. В., Зdirко Н. Г. Київ : ЦУЛ, 2011. 252 с.
2. Гриценко Т. Б., Гриценко С. П., Іщенко Т. Д. Етика ділового спілкування / за ред. Т. Б. Гриценко, Т. Д. Іщенко, Т. Ф. Мельничук. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 344 с.
3. Палеха Ю. І. Етика ділових відносин. Київ : Кондор, 2007. 325 с.
4. Тимошенко Н. Л. Корпоративна культура. Діловий етикет. / Н. Л. Тимошенко. Київ : Знання, 2006. 391 с.

Інформаційні ресурси

1. Всеобщая декларация прав человека / Документы ООН. URL: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/declhr.shtml. (дата звернення: 27.02.2019).
2. Декларация о правах человека в отношении лиц, не являющихся гражданами страны, в которой они проживают / Документы ООН. URL:

- http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/declhr.shtml. (дата звернення: 27.02.2019).
3. Декларация принципів терпимости / Документы ООН. URL: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/declhr.shtml. (дата звернення: 27.02.2019).
  4. Етика державних службовців : світова практика / Центр адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу. URL: <http://www.center.gov.ua/rizne/etika-derzhavnih-sluzhbovciv.-svitova-praktika.html>. (дата звернення: 27.02.2019).
  5. Калюжний Р. А. Окремі аспекти запобігання корупції в системі державної служби України / Р. А. Калюжний, В. Д. Гавловський, І. Г. Андрущенко // Науково-практичний журнал. 2007. № 15. URL: http://mndc.naiu.kiev.ua/Gurnal/15text/g15_06.htm. (дата звернення: 27.02.2019).
  6. Менеджмент.com.ua : Інтернет-портал для управлінців. URL: <http://www.management.com.ua/hrm/motivation.php>. (дата звернення: 27.02.2019).
  7. «Психологія» : сайт журналу. URL: <http://www.psychology.su>. (дата звернення: 27.02.2019).
  8. Психологічний часопис : Науково-практичний журнал. URL: <http://ua.appsyjournal.com>. (дата звернення: 27.02.2019).

Погоджено _____
навчальний відділ
« _____ » _____